Aruanne inimkaubitsemise kohta Eestis aastal 2016

EESTI: 2. Tasand

Eesti on seksikaubandusele allutatud naiste ja tüdrukute ning sunnitööle allutatud meeste, naiste ja laste lähte-, transiit- ja sihtriik. Eesti naised ja tüdrukud on allutatud seksikaubandusele Eestis ja teistes Euroopa riikides. Eestist pärit mehed ja naised on allutatud sunnitöö tingimustele Eestis, mujal Euroopas ja Austraalias, eelkõige ehitus-, koristus- ja sotsiaalhoolekande valdkonnas, samuti hooajalistel töödel. Eesti lapsi sunnitakse toime panema kuritegusid, näiteks varguseid, et oma ekspluateerijatele kasu tuua. Ukrainast ja Poolast pärit mehed on Eestis allutatud tööjõu ekspluateerimisele, eelkõige ehitusvaldkonnas. Sunnitööle allutatud Vietnami kodanikud liiguvad Eestist läbi teel teistesse EL-i liikmesriikidesse.

Eesti valitsuse tegevus ei vasta täielikult inimkaubanduse elimineerimise miinimumstandarditele, sellegipoolest teeb valitsus selleni jõudmiseks märkimisväärseid pingutusi. Eesti ametivõimud suurendasid ohvriabi teenustele suunatud rahastust ja avardasid ohvrite skaalat, kuhu nüüd kuuluvad ka välisriikide kodanikud ja alaealised seksikaubanduse ohvrid. Sellegipoolest nõudis Eesti valitsus jätkuvalt oletatavate ohvrite politseiraporti registreerimist valitsuse rahastatava abi saamiseks ning peatas kogu niisuguse rahastuse, kui kriminaalsüüdistust antud juhtumis ei esitatud. Niisugune nõue ei soodustanud ohvrite endast teada andmist ja piiras inimkaubanduse ohvritele kättesaadavaid ühiskondlikult rahastatavaid teenuseid.

SOOVITUSED EESTILE:

Parandage ohvriabi seadust, et eemaldada takistused ohvrite määratlemisel ja valitsuse rahastatud abi andmisel; suurendage jõupingutusi inimkaubandusega seotud kurjategijate uurimiseks, vastutusele võtmiseks ja süüdi mõistmiseks vastavalt karistusseadustiku 133. paragrahvile; suurendage uurijate ja prokuröride erialast koolitust 133. paragrahvi kohaldamisel ning tunnistajatena esinevate ohvritega töötamisel; innustage politseid ja tööinspektsiooni uurima tööjõuga kaubitsemist, sealhulgas petturlike praktikatega tegelevaid tööjõu värbajaid; suurendage kohtunike väljaõpet kindlustamaks, et kohtusüsteem mõistab karistuste määramisel niisuguste kuritegude raskusastet; julgustage rohkem ohvreid kaasa aitama kurjategijate vastutuselevõtmisele, hõlbustades juurdepääsu tõhusale õigusnõustamisele; ja teavitage ohvreid võimalusest taotleda oma kaubitsejatelt kohtumääruse alusel hüvitist.

VASTUTUSELEVÕTMINE

Valitsus jätkab õiguskaitsealaseid pingutusi. Eesti keelustab nii seksi- kui tööjõukaubanduse selle igas vormis karistusseadustiku 133. ja 175. paragrahviga, millega nähakse maksimumkaristusena ette kuni 15 aastat vangistust. Need karistused on piisavalt ranged ja samaulatuslikud muude raskete kuritegude (näiteks vägistamise) eest määratutega. Lisaks laste seksikaubanduse kriminaliseerimisele tunnistab 175. paragrahv kuriteoks ka lapse mõjutamise modellina esinemiseks pornograafiliste üllitiste tootmisel. Eesti politsei uuris aastal 2015 nelja uut 133. paragrahvi alla kuuluvat juhtumit, aastal 2014 oli neid viis; kaks neist juhtumitest hõlmasid tööjõuga kaubitsemist. Ametivõimud registreerisid ka 63 kuritegu, mis kuulusid 175. paragrahvi alla ja millest enamus hõlmas laste mõjutamist, et nad saadaksid endast alastipilte.

Valitsus algatas aastal 2015 ühe uue vastutuselevõtmise, nagu oli ka kahel eelneval, 2014. ja 2013. aastal. Ametivõimud algatasid ka hagi 20 juhtumil, mis kuulusid 175. paragrahvi alla. Eesti kohtud mõistsid 2015. a 133. paragrahvi alusel süüdi neli inimkaubitsejat, 2014. a oli neid samuti neli. Kõigile neljale inimkaubitsejale määrati vanglakaristus, mis ulatus neljast kuni kümne aastani, ja kolmele süüdimõistetule määrati ohvrile hüvitise maksmine. Eesti kohtud mõistsid lisaks süüdi 11 isikut, kelle kuriteod kuulusid 175. paragrahvi alla. Valitsus pakkus kahekümnele õiguskaitseametnikule koolituskursust, et hõlbustada sunnitööjuhtumitealast koostööd. Kohtunikkonnale ametivõimud koolitust ei pakkunud. Eesti ametivõimud tegid koostööd kahes üleriigilises juurdluses. Valitsus ei teatanud ühestki valitsusametnikega seotud juurdlusest, nende vastutuselevõtmisest või süüdimõistmisest seoses kaasosalusega inimkaubanduse alla kuuluvates kuritegudes.

KAITSE

Valitsus jätkab kaitsega seotud pingutusi. Vastavalt ohvriabi seadusele tuleb inimkaubanduse eeldatavate ohvrite valikukõlblikkuseks valitsuse rahastatud teenustele registreerida nende kohta politseiraport. See nõuab ohvritelt isikliku ja traumeeriva info teatavaks tegemist juba nende taastumisprotsessi varases järgus, mis toimib ohvrite jaoks enda eest seismisel negatiivse stiimulina. Kui politseiraport on registreeritud, on politseil prokuratuuriga kohtumiseks aega 10 päeva; juhul kui ametivõimud otsustavad kriminaalmenetluse algatamisest loobuda, lõpetab valitsus ohvriabi toetuse menetlemise. Pärast seda, kui nimetatud nõue aastal 2013 jõustati, on järgneva kahe aasta jooksul valitsuse spondeeritud abi saanud vähemal arvul ohvreid. Aastatel 2012–2013 sai valitsuse rahastatud abi 43 ohvrit, aastatel 2014–2015 oli neid 20. 2015. a sai valitsuselt abi 16 ohvrit, kellest 13 oli tuvastatud selle aasta jooksul; see tähendas 2014. a nelja ohvriga võrreldes valitsuse abi kasvu. Ametivõimud tuvastasid 2015. a kaks välismaise päritoluga lapsohvrit ja tagasid neile ajutise elamisloa, majutuse ja hariduse; ametivõimud ei tuvastanud 2014. a ühtegi välismaise päritoluga ohvrit. Lisaks tuvastasid ametivõimud 2015. a üheksa laste seksikaubanduse ohvrit, kelle seas oli nii poisse kui ka tüdrukuid.

Aastal 2015 tegi sotsiaalkindlustusamet kättesaadavaks ligikaudu 86 000 eurot (93 600 dollarit), et rahastada abi ametlikult tuvastatud inimkaubanduse ohvritele – see on rohkem kui 2014. aastaks eraldatud 50 000 eurot (54 400 dollarit). Lisaks tagas Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium ligikaudu 100 100 eurot (108 900 dollarit) MTÜ-le, mis pakkus nõustamisteenuseid prostitutsiooni kaasatud naistele, kellest mõned võisid olla seksikaubanduse ohvrid. Ministeerium kaasrahastas ka MTÜ käitatavat projekti rehabiliteerimisteenuste pakkumiseks seksikaubanduses ekspluateeritud või selle suhtes haavatavatele naistele. Spetsiaalselt lastele mõeldud varjupaiku ei olnud, kuigi lapsohvrid võisid öeldavasti viibida naiste koduvägivalla varjupaikades või paigutati nad hooldusperesse. Täiskasvanud meessoost ohvritel oli juurdepääs õigusnõustamisele ja muudele teenustele. Eesti tunnistajakaitse seadus võimaldab inimkaubanduse ohvritel esitada oma avaldus anonüümselt, kuid polnud teada, kas seda oli inimkaubanduse juhtumite puhul kunagi rakendatud või kas ohvrid on kriminaalmenetluses tunnistajaks olnud. Eesti kohus määras inimkaubanduse ohvri hüvitismakseks 150 000 eurot (163 200 dollarit).

ENNETAMINE

Valitsus jätkab ennetusega seotud pingutusi. Ametivõimud korraldasid mitmeid teadlikkuskampaaniaid, mis olid suunatud koolilastele, tulevastele võõrtöölistele ja sotsiaaltöötajatele ning mida kaasrahastas inimkaubandusele keskendunud piirkondlik digilahenduste konkurss (*hackathon*), et rajada inimkaubandusega võitlemiseks novaatorlikke tehnoloogialahendusi. Aprillis 2015 kiitis valitsus heaks aastate 2015–2020 plaani vägivalla, sealhulgas inimkaubanduse vähendamiseks. Üks selle plaani eesmärk on ohvriabi seaduse paranduste sisseviimine, et pakkuda inimkaubanduse ohvritele hõlpsamat juurdepääsu teenustele. Inimkaubandusevastane töörühm, mis koosneb 35 valitsusasutusest ja MTÜ-st, jätkas regulaarseid kohtumisi ja esitas oma tegevuse kohta iga-aastase avaliku aruande. Valitsus eraldas MTÜ-dele inimkaubandusevastase tugitelefoni käitamiseks 63 888 eurot (69 500 dollarit); tugitelefon sai aruandeperioodi jooksul 399 kõnet inimkaubanduse ees kaitsetutelt isikutelt. Valitsus korraldas oma diplomaatilisele personalile inimkaubandusevastase koolituse. Valitsus demonstreeris omapoolseid pingutusi, et vähendada nõudlust kaubandusliku seksitegevuse ja sunnitöö järele.